

نسبت اختیار با قضا و قدر چیست؟/ اختیار از نظام هستی بیرون نیست

دینانی گفت: اختیار از نظام هستی بیرون نیست. اگر اختیار از نظام هستی بیرون باشد اصلاً اختیار نیست. اختیار حلقه ای از حلقه های نظام بی پایان جهان است.

دینانی گفت: اختیار از نظام هستی بیرون نیست. اگر اختیار از نظام هستی بیرون باشد اصلاً اختیار نیست. اختیار حلقه ای از حلقه های نظام بی پایان جهان است.

به گزارش خبرنگار مهر، غلامحسین ابراهیمی دینانی، چهره ماندگار فلسفه و عضو انجمن حکمت و فلسفه ایران در برنامه معرفت که از شبکه چهار سیما پخش می شد، در تفسیر قسمت هایی از کتاب خود «اختیار در ضرورت هستی» اظهار داشت: همه مردم به این مسئله می اندیشند که نسبت اختیار آدمی در افعال و کردارش با آنچه قضا و قدر خوانده می شود چیست. از سویی شکی نیست که انسان دارای اختیار است و از سوی دیگر شکی نیست که نظام آفرینش یک نظام منسجم، مقتدر و مرتب است.

وی افزود: این مسئله گاهی برای برخی افراد اشکالاتی پیش می آورد. شاید حیوانات هم مختار باشند ولی اختیار آنها آگاهانه نیست و آینده را هم نمی توانند پیش بینی کنند. انسان تنها موجودی است که دارای اختیار است و بر اساس اختیار برای آینده می اندیشد و به سوی آینده حرکت می کند و روی به آینده دارد.

دینانی با اشاره به اینکه روی به آینده داشتن و به آینده اندیشیدن بدون توجه به گذشته معنی ندارد، خاطرنشان کرد: تنها کسی می تواند به درستی به آینده بیندیشد و آینده را بر اساس موازن پیش بینی کند که نسبت به گذشته آگاهی داشته باشد.

وی ادامه داد: انسان ضمن اینکه در حال زندگی می کند، ولی در حال و لحظه ای که زندگی می کند به گذشته هم می اندیشد. هم به گذشته دور و نزدیک می اندیشد و هم به آینده دور و نزدیک می اندیشد و می تواند پیش بینی کند.

دینانی با طرح این سوال که چگونه انسان می تواند آینده را پیش بینی کند، گفت: اگر آینده بر اساس موازن وجودی، منظم و مقدر نباشد، نمی شود آن را پیش بینی کرد. اگر پیش بینی معنی دارد برای این است که در نظام هستی معین است و اگر ما بتوانیم تا حدودی به نظام هستی آگاهی پیدا کنیم، می توانیم آن حادثه ای را که ممکن است در صد یا هزار سال آینده رخ بدهد را پیش بینی کنیم.

وی تاکید کرد: انسان اختیار دارد و با اختیار به گذشته می اندیشد و با اختیار به آینده می اندیشد، اما اختیار از نظام هستی بیرون نیست. اگر اختیار از نظام هستی بیرون باشد اصلاً اختیار نیست و وجود ندارد. اگر اختیار وجود دارد حلقه ای از حلقه های نظام بی پایان جهان است. اختیار در نظام هستی است و چون در نظام هستی است، به حکم اینکه از آگاهی ناشی می شود می تواند به آینده هم پیش برود. جسم به گذشته برنمی گردد، آن چیزی که به جلو و گذشته می رود آگاهی است.

چهره ماندگار فلسفه با بیان اینکه چون آگاهی در قید زمان نیست می تواند به گذشته و آینده برود، گفت: اندیشه در زنجیر زمان و مکان اسیر و گرفتار نیست و می تواند از مرز زمان و مکان عبور کند و به آینده و گذشته بنگرد.

دینانی ادامه داد: هر آگاهی محبت می آورد. محبت مقدمه تحصیل آگاهی است، هر دو با هم ارتباط دارند، آگاهی بلافاصله موجب محبت است، ولی محبت ممکن است مقدمه آگاهی شود.

این استاد دانشگاه افزود: انسان لحظه به لحظه در طول عمرش اختیار می کند. اختیار را کسی نمی تواند از انسان بگیرد، حتی وقتی در قفس، زنجیر و زندان باشد. اختیار از شما سلب نمی شود. ممکن است نتوانیم عمل کنیم ولی اختیار از ما سلب نمی شود. پس اختیار همیشگی است ولی لحظه به لحظه شما اختیار می کنید.

وی ادامه داد: اختیار در عالم قضا و قدر کار می کند، اختیار از نظام هستی بیرون نیست و نمی تواند نظام هستی را به هم بزند. امور نظام با اختیار کار می کند.

دینانی با بیان اینکه متاسفانه بیشتر انسان ها در طول عمرشان یا در خواب و رویا هستند و یا در حالت شبه‌خواب، افزود: ما بیشتر تحت تاثیر محیط هستیم، از بچگی یک فکر و اندیشه ای در ما القاء می شود و ما به آن عمل می کنیم. وقتی انسان بیدار می شود که به فردیت خودش آگاه شود. هر انسانی یک فرد و شخص است اما در عین اینکه فرد است، محدود به محیط پیرامون خودش است اما نباید فردیت خودمان را فراموش کنیم. ما یک فرد مستقل هستیم و فردیت داریم و خودم خودم هستم و در یک جامعه و محیط و فرهنگ زندگی می کنم. اگر انسان به فردیت و تشخیص خودش آگاه باشد، پس تصمیم هایش بهتر است و آگاهانه تر کار می کند.

عضو انجمن حکمت و فلسفه ایران در خاتمه گفت: بعضی ها می گویند شخص زاده محیط است، این درست نیست. انسان شخص است و منفرد است، ولی تحت تاثیر محیط هم هست اما باید بداند که تا چه اندازه خودش است و تا چه اندازه از محیط گرفته است. اگر این مرز را تشخیص بدهد، بهتر می تواند تصمیم بگیرد.